

Α.Τ.Ε.Ι ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πτυχιακή Εργασία
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ
GREEK BANKS DUE TO RECESSION

Προπτυχιακός φοιτητής : Πατέλος Αθανάσιος

Επιβλέπων καθηγητής : Συκιανάκης Νικόλαος

Αθήνα,21/01/2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Πτυχιακή Εργασία εκπονήθηκε από τον φοιτητή Πατέλο Αθανάσιο του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τεχνολογικού ιδρύματος Πειραιά υπό την επίβλεψη του Καθηγητή κ. Συκιανάκη.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου Νικόλαο Συκιανάκη κυρίως για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε αλλά και για την βοήθειά του κατά την διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής εργασίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ακόμα, όλους τους καθηγητές του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πειραιά για τις πολύτιμες γνώσεις που μου προσέφεραν όλα αυτά τα χρόνια.

Τέλος θέλω να εκφράσω ένα τεράστιο ευχαριστώ στην οικογένειά μου, η οποία στήριξε τις σπουδές μου με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωσή μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1.2.ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1.ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

2.2.ΜΕΤΡΑ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ-ΜΝΗΜΟΝΙΑ

2.3.ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

3.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

3.1.ΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΔΑΝΕΙΑ

3.2.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ(ΑΝΑΚΕΦΑΛΟΠΟΙΗΣΗ,ΚΟΥΡΕΜΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ)

3.3.ΕΠΟΠΤΕΙΑ Ε.Κ.Τ.(PSI)

4.ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1.ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

4.2.ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ- ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

4.3.ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα τις ελληνικές τράπεζες και ειδικότερα την εν γένει λειτουργία τους στην περίοδο της οικονομικής κρίσης καθώς και πως οφείλουν να προσπεράσουν τον σκόπελο της ύφεσης κυρίως μέσω του Μάρκετινγκ. Η εργασία αυτή αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια εισαγωγή στις ελληνικές τράπεζες μέσω μιας ιστορικής αναδρομής και αναλύεται και το τραπεζικό σύστημα που υφίσταται στις μέρες μας. Συνεχίζοντας, στο δεύτερο κεφάλαιο, εμβαθύνουμε στην οικονομική κρίση που μάστιζε την Ελλάδα. Εδώ, αναλύονται τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση και αναφέρονται τα μέτρα λιτότητας που ως φυσικό επακόλουθο έφεραν άσχημες επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου. Στο τρίτο κεφάλαιο, εστιάζουμε στα προβλήματα που έφερε η μεγάλη αυτή κρίση στις ελληνικές τράπεζες όπως τα κόκκινα δάνεια, η έλλειψη ρευστότητας και η διαρκής και σκληρή εποπτεία από ξένους φορείς.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο, βλέπουμε σε ένα γενικό πλαίσιο τους τρόπους που μπορούν οι τράπεζες να αναπτυχθούν ξανά. Η αντιμετώπιση των κόκκινων δανείων είναι σίγουρα μια από τις προτεραιότητες και οι ελληνικές τράπεζες καθώς και Έλληνες οικονομολόγοι έχουν προτείνει κάποιες λύσεις. Το Μάρκετινγκ είναι επίσης ένας τομέας που οφείλουν να επικεντρωθούν οι τράπεζες γιατί μπορεί να προσφέρει πάρα πολλές λύσεις και σίγουρα όχι να υποτιμηθεί σαν μια περιττή λειτουργία που δεν χρειάζεται να κατανεμηθούν πόροι για αυτή.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι τράπεζες ανέκαθεν είχαν περισσότερους κανονισμούς από άλλες εταιρείες όντας οι περισσότερο ασφαλείς και συντηρητικές επιχειρήσεις. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τα τραπεζικά ιδρύματα αποτελούν τον βασικό πυλώνα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και είναι απαραίτητες για την ευημερία μιας χώρας και την εν γένει οικονομική της ανάπτυξη.

Κανένας συγκεκριμένος ορισμός δεν είναι παραδεκτός για μια τραπεζική επιχείρηση. Σύμφωνα με τον νόμο 5076/1931 <<περί ανώνυμων τραπεζών και εταιρειών>>, με το άρθρο 10 παράγραφος 1 ορίζεται ότι οι τράπεζες <<είναι οι επιχειρήσεις αίτινες, ανεξαρτήτως ετέρου σκοπού αυτών, Δέχονται κατ'επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών.>> Κατά το άρθρο 11 του ίδιου νόμου οι τράπεζες δύναται να συσταθούν και να λειτουργήσουν μόνο με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας. Σύμφωνα με τον Δ.Γαλάνη <τράπεζα είναι η επιχείρησης η οποία κατά κύριον και αποκλειστικόν επάγγελμα ενεργεί πιστωτικές πράξεις.>>

Κατά τον Λεωνίδα Σαρ.Λώλο, <<αι Ελληνικάί εμπορικάί Τράπεζαι έχουν την μορφή των τραπεζικών καταθέσεων. Εκ του λόγου τούτου η δραστηριότης των συνίσταται εις την αποδοχή καταθέσεων πάσης μορφής και την τοποθέτησιν των διαθέσιμων των εις βραχυπρόθεσμους, μάλλον, δανειοτικές εργασίας. Εν προκειμένω ακολουθούν το βρετανικό σύστημα της μη επεμβάσεως, όπερ ευρίσκεται εις αντίθεσιν προς τα Ηπειρωτικό Ευρωπαϊκόν σύστημα(Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία).

Ένας άλλος ορισμός κατά τον Μ.Γεωργιάδη <<τραπεζική επιχείρηση είναι εκείνη που προβαίνει στη συγκέντρωση της κοινωνικής αποταμιεύσεως και τη διοχέτευση αυτής με το κέρδος προς τους διάφορους κλάδους της οικονομίας>>.Ο νόμος 2076/1992 με τον οποίον ενσωματώθηκαν στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 89/646 ΕΟΚ χρησιμοποιεί τον ευρύτερο όρο <<πιστωτικό ίδρυμα>>.

Συνεπώς ως πιστωτικό ίδρυμα ορίζεται (άρθρο 2,παρ.1 Ν.2076/92) η επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της. Η κατ' επάγγελμα αποδοχή καταθέσεων χρημάτων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό απαγορεύεται σε πρόσωπα ή σε επιχειρήσεις που δεν αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα, ενώ η αντίστοιχη απαγόρευση της κατ'επάγγελμα χορήγησης δανείων ή πιστώσεων προς το κοινό έχει αρθεί με την έκδοση του Ν. 2937/2001 και η σχετική δραστηριότητα εντάχθηκε σε καθεστώς αδειοδότησης της τράπεζας της Ελλάδος.

Συμπερασματικά, παρόλο που δεν υπάρχει κάποιος ακριβής ορισμός που να τις περιγράφει, οι τράπεζες είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία μιας χώρας. Τώρα θα εμβαθύνουμε στο τραπεζικό σύστημα και πιο συγκεκριμένα στα στοιχεία που καθιστούν τις τράπεζες απαραίτητες για μια ευνομούμενη κοινωνία.

1.1.ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Επί κυβέρνησης Καποδίστρια έγινε φανερό και αναγκαίο η ανάπτυξη ενός τραπεζικού συστήματος για τις μεγάλες ανάγκες της οικονομίας, την εξάλειψη της τοκογλυφίας και τη συνδρομή στη γεωργία. Έτσι, το 1828 συστήθηκε η Εθνική Χρηματοδοτική Τράπεζα. Οι πολιτικοοικονομικές αναταράξεις της περιόδου αυτής, η αποτυχία της να χτίσει σχέση εμπιστοσύνης με τον λαό και οι μηδαμινές αποταμιεύσεις που έγιναν, έφερε την οριστική πτώση της το έτος 1834.

Στις 30 Μαρτίου του 1841 ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας (Ε.Τ.Ε.), που αποτέλεσε τον θεμέλιο λίθο για την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας. Το κεφάλαιο της Εθνικής Τράπεζας ορίστηκε με νόμο σε 500.000 δρχ. και παραχωρήθηκε σε αυτή το δικαίωμα έκδοσης τραπεζικών γραμματίων. Με τα βασιλικά διατάγματα που επακολούθησαν αργότερα, έγιναν ειδικές οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μετοχών και κανονίστηκαν οι διοικητικές και εσωτερικές λειτουργίες.

Κατά το έτος 1848 η τράπεζα ήρθε αντιμέτωπη με την πρώτη οικονομική κρίση λόγω των πολιτικών γεγονότων στην Ευρώπη, που λογικά επηρέασε τις εξωτερικές πιστώσεις που είχαν αναβληθεί. Εν συνεχεία η κρίση στο εμπόριο, επιδείνωσε την κατάσταση, γιατί οι έμποροι δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους προς την τράπεζα. Στις 22 Μαΐου 1928 ιδρύθηκε εκδοτική τράπεζα που ονομάστηκε Τράπεζα της Ελλάδος. Σ' αυτή μεταφέρθηκε αποκλειστικά το προνόμιο έκδοσης χρημάτων και οι εν γένει υποχρεώσεις που προκύπτουν από την πιστωτική κυκλοφορία και κατά συνέπεια αφαιρέθηκαν από την ΕΤΕ. Την 1η Μαρτίου 1928 η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Ε.Τ.Ε. τροποποίησε το καταστατικό της τράπεζας σύμφωνα με τις νέες συνθήκες και εξέλεξε Διοικητή τον Γ.Δροσόπουλο αντί του Αλ. Διομήδη, που διορίσθηκε Διοικητής στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος που ανέλαβε, κάτω από την αιγίδα του κράτους, την αγροτική πίστη. Το 1946 συστάθηκε η Νομισματική Επιτροπή (Ν.Ε.) και επιφορτίστηκε με τη χάραξη και υλοποίηση συγκεκριμένης νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής, με αποτέλεσμα προοδευτικά να κυριαρχήσει στο νομισματοπιστωτικό τομέα.

Το 1982 η Νομισματική Επιτροπή καταργείται και οι περισσότερες αρμοδιότητές της μεταβιβάζονται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Με την δημοσίευση του νόμου 2076/1.8.1992 (Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις), διαμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο του σύγχρονου ελληνικού τραπεζικού συστήματος, το οποίο υπέστη σημαντικότερες μεταβολές.

Με το νόμο 2076/1992 :

- Ενσωματώθηκε στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία η κοινοτική νομοθεσία (2^η τραπεζική Οδηγία 89/646/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2000/12/εκ).
- Καθορίστηκαν βασικές έννοιες όπως, τι είναι Πιστωτικό Ίδρυμα, Χρηματοδοτικό Ίδρυμα, Μητρική Επιχείρηση, θυγατρική Επιχείρηση, Υποκατάστημα, Κράτος – Μέλος καταγωγής, Κράτος – Μέλος υποδοχής, Ίδια Κεφάλαια, Συντελεστής Φερεγγυότητας.
- Ορίστηκε το πεδίο εφαρμογής του νόμου σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, με εξαίρεση την Τράπεζα της Ελλάδος, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν και λειτουργούν σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. και έχουν ρητά εξαιρεθεί από τις κοινοτικές οδηγίες.
- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.
- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάκλησης άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.

- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων άλλων Κρατών – μελών της Ε.Ε. στην Ελλάδα
- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις εγκατάστασης ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε τρίτες χώρες καθώς και η εγκατάσταση στην Ελλάδα πιστωτικών ιδρυμάτων τρίτων, εκτός Ε.Ε., χωρών.
- Οροθετήθηκαν οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος για την άσκηση εποπτείας στα πιστωτικά Ιδρύματα.
- Δημιουργήθηκε κατάλογος των δραστηριοτήτων των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Με το νόμο 3601/1.8.1997.

- Ενσωματώθηκαν στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία οι κοινοτικές οδηγίες 2006/48/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα, και 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων και επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Αναδιατυπώθηκαν βασικές έννοιες όπως, τι είναι Πιστωτικό Ίδρυμα, Χρηματοδοτικό Ίδρυμα, Άδεια Λειτουργίας, Μητρική Επιχείρηση, θυγατρική Επιχείρηση, Υποκατάστημα, Κράτος – Μέλος καταγωγής, Κράτος – Μέλος υποδοχής, Ίδια Κεφάλαια, Λειτουργικός Κίνδυνος, Ίδρυμα Ηλεκτρονικού χρήματος, Ηλεκτρονικό Χρήμα.
- Επανακαθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα καθώς και οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάκλησης άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.
- Επαναπροσδιορίστηκαν οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος για την άσκηση της εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα.
- Εμπλουτίστηκε ο κατάλογος των δραστηριοτήτων των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.
- Ορίστηκαν ειδικές ρυθμίσεις για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.

- Γίνεται αναφορά στο υπηρεσιακό και επαγγελματικό απόρρητο καθώς και περιγραφή των υποχρεώσεων των προσώπων που είναι επιφορτισμένα με το νόμιμο έλεγχο των ετήσιων και ενοποιημένων καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

1.2.ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα όπως φυσικά και σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης αποτελεί πυλώνα για την άσκηση οικονομικής πολιτικής αφού το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι τραπεζοκεντρικό. Η οικονομική ευημερία όλων των κρατών άρα κατά συνέπεια και της χώρας μας κρίνεται σε σημαντικό βαθμό από την πορεία που διαγράφουν οι τράπεζες. Έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά και ζήτηση χρήματος στην οικονομία, να επιδρούν στις αγοραστικές δυνάμεις, καθώς και να ενοποιούν τις παραγωγικές διαδικασίες. Οι ελληνικές τράπεζες προσφέρουν στην εθνική οικονομία πολλαπλές υπηρεσίες απαραίτητες για την ευμάρεια της κοινωνίας. Η διαμεσολαβητική τους λειτουργία παρέχει στους θετικούς αποταμιευτές εξαιρετικές εφαρμογές για την διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους ενώ ταυτόχρονα δίνουν ένα ευρύ φάσμα χρηματοδότησης στους δανειζόμενους οδηγώντας σε μια ευρεία ανάπτυξη είτε πρόκειται για ιδιώτες είτε για επιχειρήσεις.

Στο πλαίσιο του συστήματος πληρωμών παρέχουν στην ελληνική οικονομία μείωση στο κόστος είσπραξης των απαιτήσεων. Οι υπηρεσίες των ελληνικών τραπεζών διέπονται από πλήρη αξιοπιστία και είναι απόλυτα εναρμονισμένες με τις κοινοτικές οδηγίες που προστατεύουν τον Έλληνα πολίτη δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες ασφάλειας και διαφάνειας για τον ίδιο καθώς και γενικότερα για την οικονομική πραγματικότητα. Βέβαια η κρίση που μαστίζει την Ευρώπη αλλά σε μεγάλο βαθμό και την χώρα μας έχει επηρεάσει και το τραπεζικό μας σύστημα αναγκάζοντας τις ελληνικές τράπεζες να λάβουν μέτρα ώστε να μπορέσουν να

ανταπεξέλθουν στην δύσκολη αυτή συγκυρία και να προσφέρουν αγόγγυστα τις υπηρεσίες που προαναφέρθηκαν.

Κάθε χώρα έτσι και η δικιά μας διαθέτει μια κεντρική τράπεζα. Η τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί την κεντρική τράπεζα της χώρας μας. Ιδρύθηκε το 1927 και η λειτουργία της ξεκίνησε τον Μάιο του 1928. Πρόκειται για ΑΕ δηλαδή Ανώνυμη Εταιρεία και σύμφωνα με το καταστατικό της έδρα της είναι η Αθήνα και διατηρεί 17 υποκαταστήματα, 35 πρακτορεία και 9 θυρίδες σε όλη την Ελλάδα. Το 2001 η τράπεζα της Ελλάδος έγινε αναπόσπαστο κομμάτι του Ευρωσυστήματος που αποτελείται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ καθώς φυσικά και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Κατά συνέπεια η συμβολή της στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος είναι πολύ μεγάλη.

Η κεντρική τράπεζα είναι επιφορτισμένη με την χάραξη της νομισματικής πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος και για την διαφύλαξη της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για να το επιτύχει αυτό έχει την ικανότητα να προωθεί ρυθμίσεις και να μεταβάλλει τη συμπεριφορά της ανάλογα τις συνθήκες πάντα με γνώμονα την επιβολή σταθερότητας που είναι πολύ βασικό συστατικό για την οικονομία. Έχει την απόλυτη επίβλεψη των συστημάτων και μέσων πληρωμών με σκοπό την πλήρη αποδοτικότητά τους και την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αξιοπιστία τους. Σε άλλες σημαντικές αρμοδιότητές της συλλέγει και καταρτίζει στατιστικά στοιχεία από νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και γενικότερα την ελληνική οικονομία και τα δημοσιεύει για διαφάνεια και τυχόν βελτιώσεις που απαιτούνται.

Πέρα από την κεντρική τράπεζα που αποτελεί πυλώνα της ελληνικής οικονομίας υπάρχουν και άλλες τράπεζες που συμπληρώνουν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Αυτές οι τράπεζες είναι η Εθνική τράπεζα, η τράπεζα Πειραιώς, η Eurobank, η Alpha bank που θεωρούνται οι μεγαλύτερες, μια μικρομεσαία η Attica bank καθώς και μερικά υποκαταστήματα ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων(Citibank, HSBC).

Το σημερινό τραπεζικό σύστημα έχει δημιουργηθεί ύστερα από διάφορες αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί ανά τα χρόνια αφού παλιότερα οι ελληνικές τράπεζες ήταν περισσότερες. Η οικονομική κρίση και πιο συγκεκριμένα το “κούρεμα” των ομολόγων και η εκτίναξη των επισφαλειών οδήγησε πολλές τράπεζες στην παύση της λειτουργίας τους και εν τέλει της συγχώνευσής τους με τις 4 μεγάλες. Η Εθνική τράπεζα απορρόφησε την FBBank και την Probank. Η τράπεζα Πειραιώς με την σειρά της προχώρησε στην εξαγορά έξι τραπεζών ενώ η Alpha απέκτησε την Εμπορική. Τέλος η Eurobank εξαγόρασε το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και την Proton Bank. Οι ελληνικές τράπεζες έχουν και σημαντική παρουσία στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα σε όλο τον κόσμο λειτουργούν 650 υποκαταστήματα των 4 αυτών ελληνικών τραπεζών. Εκτός της Κύπρου που είναι λογικό να έχει την μερίδα του λέοντος οι χώρες που ακολουθούν με τα περισσότερα υποκαταστήματα είναι η Ρουμανία με 36, ακολουθεί με 31 υποκαταστήματα, οι ΗΠΑ επίσης με 31, η Βουλγαρία με 25 και τέλος το Ηνωμένο βασίλειο με 23 υποκαταστήματα.

2.Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΑΔΑ

Γενικότερα ως οικονομική κρίση ορίζεται το φαινόμενο όπου μια οικονομία παρουσιάζει διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Πρακτικά εννοούμε την μεγάλη ύφεση των μακροοικονομικών της μεγεθών όπως τις επενδύσεις και τις τιμές. Οι διακυμάνσεις είναι συνεχείς με συνέπεια να μην υπάρχει σταθερότητα άρα και άνθηση στην οικονομία.

Η μεγάλη οικονομική κρίση έχει τις ρίζες της από τις ΗΠΑ το 2007 και ως το 2009 είχε πλήξει όλη την Ευρώπη και κατά συνέπεια την χώρα μας. Η σοβαρότητα της κατάστασης δεν είχε εκτιμηθεί όπως έπρεπε από τους ειδικούς με αποτέλεσμα η κρίση να πλήξει πολλές χώρες σε πολύ μεγάλο βαθμό. Η Ελλάδα είναι μία από αυτές, με την χώρα μας να βρίσκεται ξαφνικά με σημαντικότερα ελλείματα και τεράστια χρέη προς όλους. Η κρίση στην Ελλάδα συνδέεται άμεσα με τις επιπτώσεις μιας γενικευμένης διεθνούς οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, τα τελευταία έτη το δημόσιο χρέος της χώρας μας μεγάλωνε όλο κι περισσότερο, διότι τα προηγούμενα χρόνια η Ελλάδα δανειζόταν υπέρογκα ποσά με σκοπό την ανάπτυξη δημόσιων έργων αλλά και την κάλυψη των έργων που πραγματοποιήθηκαν λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας.

Συνεπώς, η αιτία της οικονομικής καταστροφής θα μπορούσε να πει κανείς, πως ήταν οι ανισοροπίες, οι οποίες συσσωρεύτηκαν στην Ελλάδα πριν από το 2007. Η Ελλάδα οικονομικά θεωρείται μικρή χώρα και όχι τόσο ανταγωνιστική στις αγορές όπως άλλες κραταιές δυνάμεις και η λανθασμένη εντύπωση πως ανήκει στην ελίτ καθώς και το σαθρό πολιτικό σύστημα με την ατελείωτη διαφθορά οδήγησαν στο χειρότερο δυνατό αποτέλεσμα.

Για να φτάσουμε στα βαθύτερα αίτια και να εμβαθύνουμε στους λόγους που οδήγησαν την Ελλάδα σε αυτή την κατάσταση καλό θα ήταν να αναφέρουμε και πως ήταν η οικονομική κατάσταση της χώρας μας προ κρίσης. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, όλες σχεδόν οι οικονομίες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος σημειώνουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Η ελληνική οικονομία σημείωσε αυτό συγκεκριμένο διάστημα τον τέταρτο καλύτερο ρυθμό ανάπτυξης (3,42%), λόγω της αύξησης του συντελεστή παραγωγικότητας (1,69%) καθώς επίσης και λόγω της ενίσχυσης του συντελεστή της εργασίας, που είχε θετική επίδραση έπειτα από 35 έτη με ποσοστό που άγγιξε το 0,54%.

Από το 2001 έως το 2007 η ελληνική οικονομία σημείωσε ανάπτυξη με μέσο ετήσιο ρυθμό που άγγιζε το 4,2%. Ωστόσο, η εν λόγω ανάπτυξη στηρίχθηκε στην εγχώρια ζήτηση, η οποία αυξανόταν με ρυθμό 4,5%, λόγω της ιδιωτικής κατανάλωσης, που οφειλόταν τόσο στην αύξηση των εισοδημάτων όσο και στην αύξηση της καταναλωτικής πίστης.

Επιπροσθέτως, οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου παρουσίαζαν αύξηση με ετήσιο ρυθμό 7,9%, όμως σημαντικό τμήμα τους αφορούσε κατοικίες, που λόγω των χαμηλών τόκων των στεγαστικών δανείων καθώς και των προσδοκιών αύξησης των εισοδημάτων, σημείωσαν αύξηση με ετήσιο ρυθμό 9,7%. Ο πληθωρισμός διατηρήθηκε σε χαμηλά επίπεδα, ενώ διαμορφώθηκε στο 3,3% ετησίως κατά μέσο όρο. Επίσης, λόγω της ένταξης της Ελλάδος στην ΟΝΕ έως το 2007, η διεθνής ανταγωνιστικότητα είχε μειωθεί κατά 14% βάσει των σχετικών τιμών καταναλωτή και κατά 19,3% βάσει του σχετικού κόστους εργασίας. Ακόμη, σημειώθηκε αύξηση των εξαγωγών τόσο προϊόντων όσο και υπηρεσιών, με ετήσιο ρυθμό 3,4% την περίοδο 2001-2007.

2.1.ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η Ελλάδα όπως προαναφέραμε είναι από τις χώρες που επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από την γενικότερη πτώση της οικονομίας σε όλο τον κόσμο. Είναι όμως αυτή η πραγματική αιτία της πλήρους κατάρρευσης του οικονομικού μας συστήματος? Η απάντηση είναι πως όχι καθώς υπήρχε και εσωτερική κρίση με μεγάλη ποικιλία προβλημάτων που εξαπλωνόταν με ταχύτατους ρυθμούς. Κατά γενική ομολογία ειδικά από την μεταπολίτευση και μετά υφίσταται ένα πλήρες αντιπαραγωγικό μοντέλο οργάνωσης της ελληνικής οικονομίας με δομικές αδυναμίες.

Στο καθαρά οικονομικό σκέλος σαν πρώτο παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε την επιχειρηματική εσωστρέφεια που σημαίνει μικρό ποσοστό εξαγωγών στο ΑΕΠ γεγονός που “μπουκώνει” και περιορίζει την οικονομία. Ο εντελώς αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας είναι ένας ακόμα ανασταλτικός παράγοντας για την δραματική πτώση της οικονομίας. Παρόλο που ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων στην χώρα μας είναι σχετικά μικρός αναλογικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες ο τρόπος που πήρανε οι υπάλληλοι τις δουλειές καθώς και το αναχρονιστικό σύστημα που διατηρείται ακόμα και σήμερα δεν βελτιώνει παρά επιδεινώνει την κατάσταση.

Είναι γνωστό ότι αρκετοί δημόσιοι υπάλληλοι(όχι όλοι φυσικά) πήρανε τις θέσεις τους με πολιτικά ρουσφέτια και όχι με αντικειμενικά κριτήρια και εξετάσεις. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι δεν έχουν την σωστή κατάρτιση και τις απαραίτητες γνώσεις για να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντα τους και αυτό συνεπώς επηρεάζει και την εξέλιξη της οικονομίας. Άλλος ένας λόγος μπορεί να θεωρηθεί το μη βιώσιμο ασφαλιστικό σύστημα. Δύο βασικά είδη συστημάτων υπάρχουν το διανεμητικό και κεφαλοποιητικό.

Το ελληνικό ασφαλιστικό είναι διανεμητικό: οι τωρινοί εργαζόμενοι πληρώνουν μέσω των εισφορών τους τις συντάξεις των σημερινών συνταξιούχων. Ονομάζεται διανεμητικό γιατί η τωρινή γενιά εργαζομένων «διανέμει» δικό της εισόδημα προς τις παλιότερες γενιές για τις συντάξεις τους. Το ελληνικό Ασφαλιστικό Σύστημα βρίθεται από στρεβλώσεις. Αυτές αποτελούν τις μακροπρόθεσμες αιτίες της κατάρρευσής του. Παραδείγματος χάριν, η μέση ηλικία συνταξιοδότησης του ελληνικού και γερμανικού "ΙΚΑ" είναι περίπου η ίδια. Όμως ο εργαζόμενος που βγαίνει στη σύνταξη από το ελληνικό ΙΚΑ έχει 23 χρόνια εισφορών, ενώ από το γερμανικό, 36.

Με τους σημερινούς κανόνες είτε 15 είτε 21 χρόνια εργαστεί κάποιος θα πάρει την ίδια σύνταξη. Κάποιος που δικαιούται και ΕΚΑΣ μπορεί τελικά να παίρνει την ίδια σύνταξη για 15 χρόνια δουλειάς, με κάποιον που έχει εργαστεί 31 χρόνια. Με την κρίση χειροτέρευσε η κατάσταση αφού μειώθηκαν οι μισθοί, αυξήθηκε η ανεργία, άρα μειώθηκαν και οι εισφορές. Επίσης, υπάρχουν κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι ελεύθεροι επαγγελματίες, που η πρώτη τους αντίδραση όταν κινδυνεύει η επιχείρησή τους είναι να μην πληρώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές τους. Πέρα από τους οικονομικούς λόγους που είναι και προφανείς οφείλουμε να σταθούμε και στην διαστρέβλωση των ηθών στην χώρα μας.

Σημαντικότερο στοιχείο που έχει υποστεί μεγάλη καθίζηση τα τελευταία χρόνια το ανεπαρκές εκπαιδευτικό σύστημα, που δεν συντελεί στη διαμόρφωση χαρακτήρων, δεν προτείνει την κριτική σκέψη, δεν προάγει την αριστεία, δεν είναι συνδεδεμένο με την αγορά εργασίας και υστερεί σε έρευνα κι ανάπτυξη. Χωρίς παιδεία και εξασφαλισμένη εκπαίδευση καμία χώρα δεν μπορεί να ορθοποδήσει και να ελπίζει για ένα καλύτερο μέλλον. Από όλη αυτή την κατάσταση λοιπόν όπως ήταν αναμενόμενο ακολούθησαν και άλλα δεινά για την χώρα μας με τα μνημόνια και τα συνεχή μέτρα λιτότητας.

2.2.ΜΕΤΡΑ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ-ΜΝΗΜΟΝΙΑ

Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2010, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Α. Παπανδρέου βρισκόταν στο Νταβός της Ελβετίας για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στη διάρκεια του δέχτηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων. η κυβέρνηση ανακοίνωσε στις 9 Φεβρουαρίου μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10%, περικοπές υπερωριών και οδοιπορικών. Στο επόμενο διάστημα άρχισε να αναφέρεται έντονα το ενδεχόμενο της στάσης πληρωμών. Για την αποφυγή του ενδεχομένου η κυβέρνηση έλαβε στις 3 Μαρτίου νέα σκληρά μέτρα. Τα οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν ήταν:

Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδειας Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21% Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων. Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον Σεπτέμβριο του 2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού. Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα. Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των μέτρων, με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα μετά να προσφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η Ελλάδα προχώρησε σε υπογραφή μνημονίου με το ΔΝΤ και την ΕΕ, για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης. Τα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου και προέβλεπαν:

- Επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρους κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές
- Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ. Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν υπάρχουν επιδόματα.
- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).
- Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10% Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων
- Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Η κατάσταση δεν βελτιωνόταν και τα μέτρα λιτότητας οδηγούσαν την Ελλάδα σε εξαιρετικά δύσκολες καταστάσεις. Αρκεί να αναφέρουμε ότι αυξήθηκαν δραματικά οι αυτοκτονίες ανθρώπων που προφανώς δεν μπορούσαν να τα βγάλουν πέρα. Αφού η οικονομία δεν μπορούσε να επανέλθει με τίποτα σε κανονικούς ρυθμούς πόσο μάλλον σε ρυθμούς ανάπτυξης αναπόφευκτα ακολούθησαν νέα μέτρα λιτότητας ακόμα πιο σκληρά και επώδυνα. Αλλαγή φορολογικής κλίμακας με επιβάρυνση σε όλους όσους δηλώνουν εισόδημα πάνω από 8.000 Ευρώ Έκτακτη εισφορά για όλους όσους έχουν εισόδημα πάνω από 12.000 Ευρώ Μετάβαση σε ανώτερη κλίμακα ΦΠΑ προϊόντων και υπηρεσιών εστίασης Επιβολή κλιμακωτής αντικειμενικής δαπάνης κατοικίας Επιβολή ετήσιου τέλους για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους επιτηδευματίες Επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας ύψους 2% Επιβολή Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης που θα παρακρατείται μηνιαία Αύξηση του ποσοστού παρακράτησης ΛΑΦΚΑ σε όλες τις συντάξεις άνω των 1450 ευρώ, από 4% έως 10%, που ίσχυε μέχρι τότε, σε 6% έως 14%.

Ο ελληνικός λαός συνέχισε να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στα επαχθή μέτρα που είχαν ψηφιστεί από την Βουλή και ουσιαστικά επιβληθεί από τα ξένα κέντρα αποφάσεων. Οι μισθοί συνεχώς μειώνονταν και τα έξοδα κάθε νοικοκυριού αυξάνονταν με γοργούς ρυθμούς. Παρόλα αυτά τα δεδομένα το αποτέλεσμα ήταν ένα ακόμα μνημόνιο και νέα μέτρα λιτότητας. Κάποια ενδεικτικά είναι τα παρακάτω:

- Μείωση κατά 22% του κατώτατου μισθού σε όλα τα κλιμάκια του βασικού μισθού (από 751€ σε 586€) και 32% στους νεοεισερχόμενους μέχρι 25 ετών.
- Κατάργηση 150.000 θέσεων εργασίας από το δημόσιο τομέα έως το 2015, εκ των οποίων 15.000 μέσα στο 2012.
- Ατομικές ή επιχειρησιακές συμβάσεις εργασίας αντί για τις κλαδικές.
- Άρση μονιμότητας σε ΔΕΚΟ και υπό κρατικό έλεγχο τράπεζες.
- Περικοπές συντάξεων, επιδομάτων, δαπανών υγείας, άμυνας, λειτουργιών του Κράτους και εκλογών.
- Κατάργηση των Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας και Εστίας.
- Αύξηση αντικειμενικών αξιών και ενοποίηση φόρων στα ακίνητα.
- Πλήρες άνοιγμα 20 κλειστών επαγγελμάτων.
- Αύξηση των εισιτηρίων στις Αστικές Συγκοινωνίες και στον ΟΣΕ κατά 25%.
- Κλείσιμο 200 εφοριών, κατάργηση φοροαπαλλαγών και χαμηλού ΦΠΑ στα νησιά.

Μέχρι σήμερα τα μέτρα συνεχίζονται και η εποπτεία από ξένους φορείς είναι εξαιρετικά αυστηρή. Θεωρητικά υπάρχει μια ομαλοποίηση και σταθεροποίηση της οικονομίας και η χώρα μας προσπαθεί δειλά δειλά να μπει στις αγορές επί ίσους όρους με άλλες χώρες. Τα μνημόνια πάντως άφησαν πίσω τους “καμένη γη” σε πολλούς τομείς και η πραγματική ανάκαμψη απαιτεί ακόμα πολύ χρόνο και θυσίες κυρίως από τον λαό. Αρκετοί συνάνθρωποί μας έφτασαν στα όρια της φτώχειας και της ανέχειας και οι επιπτώσεις τόσο στην οικονομική όσο και στην κοινωνική ζωή ήταν κάτι παραπάνω από εμφανείς.

2.3.ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα δούμε με στοιχεία και αριθμούς μέσω των διάφορων ερευνών τις ανοιχτές πληγές που άφησαν πίσω τους τα μνημόνια και τα μέτρα λιτότητας που εφαρμόστηκαν. Η φτώχεια στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 40% από το 2008 έως το 2015. Το ποσοστό αυτό μάλιστα είναι το μεγαλύτερο μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να είναι ο μεγαλύτερος χαμένος της όλης υπόθεσης. Παράμετροι πέρα από το χαμηλό εισόδημα είναι οι στερήσεις υλικών αγαθών από τα νοικοκυριά καθώς και το χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, τους περιορισμούς στην υγειονομική περίθαλψη και την υποαπασχόληση.

Παράλληλα, σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ο συνολικός αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 712,3 χιλιάδες άτομα στο διάστημα 2009–2015, ενώ ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων αυξήθηκε κατά 679,6 χιλιάδες πλήττοντας κυρίως τους νέους δηλαδή το μέλλον της χώρας. Ως αποτέλεσμα της ανεργίας η χώρα στερείται ενεργού εργατικού δυναμικού, αφού πολλοί Έλληνες - και ειδικότερα νέοι- αποφασίζουν να μεταναστεύσουν στο εξωτερικό, αναζητώντας ένα καλύτερο αύριο. Σύμφωνα με άτυπα στοιχεία, την περίοδο 2009–2011 οι μετανάστες στη Δυτική και Βόρεια Ευρώπη καθώς και στην Αμερική ξεπέρασαν τα 120.000 άτομα. Τα άτομα αυτά ήταν κατά κύριο λόγο άντρες (περίπου 60%-70%), ηλικίας 30–40 ετών, απόφοιτοι ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων και κάτοχοι μεταπτυχιακών ή διδακτορικών τίτλων.

Πολλοί Έλληνες του εξωτερικού παρατηρούν μια σημαντική αύξηση στον αριθμό των Ελλήνων φοιτητών που επιδιώκουν να κάνουν τα μεταπτυχιακά τους στο εξωτερικό και ταυτόχρονα μια έντονη τάση για φυγή καταξιωμένων Ελλήνων επιστημόνων. Όσον αφορά τον συνταξιοδοτικό τομέα, το 70% των συνταξιούχων λαμβάνει συντάξεις χαμηλότερες των 750 ευρώ. Οι μισθοί, οι συντάξεις και άλλες κοινωνικές δαπάνες παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα, ενώ εξαιτίας της μείωσης των

εργασιακών δικαιωμάτων, πολλαπλασιάζονται και οι εργαζόμενοι-φτωχοί με ταχύτατους ρυθμούς.

Η εγκληματικότητα έχει επηρεαστεί αρκετά από τη στιγμή που τα μνημόνια μπήκαν στις ζωές των Ελλήνων. Αρκετοί είναι αυτοί που προβαίνουν σε εγκληματικές πράξεις ώστε να αποκτήσουν τα προς το ζην. Απόρροια αυτού είναι να καταρρεύσει το σύστημα αξιών, να κυριαρχεί η ανασφάλεια και το σύστημα κοινωνικού ελέγχου να μην μπορεί να ελέγξει την όλη κατάσταση. Τα επίσημα στοιχεία έδειξαν αύξηση των ποσοστών εγκληματικότητας κατά 15%-20%. Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε κατοίκους της Αττικής υπάρχουν και άλλα στατιστικά στοιχεία που δείχνουν την αρνητικότερη επιρροή των μνημονίων.

Ένας στους 11 κατοίκους του νομού άνω των 18 ετών, ή αναλογικά σχεδόν 400.000 άνθρωποι, ζουν στην ανέχεια και στρέφονται συχνά για βοήθεια σε ιδρύματα κοινωνικής μέριμνας, σε εκκλησίες ή σε δημόσιες υπηρεσίες αλληλεγγύης (σ.σ. συσσίτια δήμων, κοινωνικά παντοπωλεία, δωρεάν παροχές σε είδος, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κ.ά.). Σχεδόν 3 στους 10 χρειάζονται (είτε «συνεχώς» είτε «μερικές φορές») να αναζητήσουν οικονομική βοήθεια και εκτός οικογένειας. Το ποσοστό αυτό ξεπερνά το 20% για τους νεότερους, το 33% για τα άτομα ηλικίας από 30 έως 59 ετών, ενώ είναι χαμηλότερο (25,4%) για τους άνω των 60 ετών.

Τη μεγαλύτερη ανάγκη για οικονομική στήριξη από φίλους, γνωστούς ή άλλες πηγές φαίνεται μάλιστα να την έχουν οι εργαζόμενοι (50%) και οι άεργοι. Αδυνατεί να πληρώσει το ηλεκτρικό ρεύμα το 31,18% των Αθηναίων και το 27,62% των καταναλωτών σε όλη την Ελλάδα. Παράλληλα, στον ΟΤΕ εκτιμάται πως οι ανεξόφλητοι λογαριασμοί ξεπερνούν τις 500.000 ενώ θεαματικές αυξήσεις καταγράφονται στους απλήρωτους λογαριασμούς της ΕΥΔΑΠ. Σημειώνεται πως από τον Ιανουάριο το ηλεκτρικό ρεύμα αναμένεται να αυξηθεί κατά 13.7% τουλάχιστον.

3.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Όλη αυτή η κατάσταση με τα συνεχή μέτρα και την υποτίμηση ουσιαστικά της ανθρώπινης ζωής μέσω της οικονομίας επηρέασαν όπως είναι απολύτως λογικό και τις ελληνικές τράπεζες. Η πορεία άλλωστε των τραπεζών είναι συνυφασμένη με την εξέλιξη της οικονομίας και με τους πολίτες μιας χώρας. Από την στιγμή που η οικονομία φτάνει σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα στα όρια της πτώχευσης την ίδια ακριβώς στιγμή οι ελληνικές τράπεζες διάγουν μια κρίση άνευ προηγουμένου που προβληματίζει σε τεράστιο βαθμό τους ιθύνοντες και την πολιτική ηγεσία.

Το αποκορύφωμα και ο “πάτος του βαρελιού” είναι η εφαρμογή των capital controls. Πρόκειται για κεφαλαιακούς ελέγχους που καθιερώθηκαν στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2015 όταν η κυβέρνησή της Ελλάδας ήρθε στο τέλος της περιόδου παράτασης διάσωσης χωρίς να έχει έρθει σε συμφωνία για περαιτέρω επέκταση με τους πιστωτές της και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να μην αυξηθεί περαιτέρω το επίπεδο της δανειστικής έσχατης προσφυγής (ELA) για τις ελληνικές τράπεζες. Ως αποτέλεσμα, η ελληνική κυβέρνηση αναγκάστηκε να κλείσει άμεσα τις ελληνικές τράπεζες για σχεδόν 20 ημέρες και να εφαρμόσουν ελέγχους στα τραπεζικά εμβάσματα από ελληνικές τράπεζες σε ξένες τράπεζες, και τα όρια για αναλήψεις μετρητών (μόνο 60€ ανά μέρα επιτρέπεται), για να αποφευχθεί ένα ανεξέλεγκτο Bank-Run και μια πλήρης κατάρρευση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Οι έλεγχοι κεφαλαίων παραμένουν μέχρι σήμερα. Σήμερα κάποιος μπορεί να κάνει ανάληψη μέχρι και 2.300 ευρώ ανά μήνα. Με το πέρασμα των χρόνων τα capital controls “χαλαρώνουν” και οι συνθήκες βελτιώνονται αλλά οι πληγές στην οικονομία σε όλα τα φάσματα και όλους τους τομείς είναι ακόμα ανεξίτηλες. Παρακάτω θα αναλύσουμε κάποια από τα πιο σημαντικά προβλήματα των ελληνικών τραπεζών που προέκυψαν ή οξύνθηκαν και πιο συγκεκριμένα τα κόκκινα δάνεια, τα προβλήματα ρευστότητας και την αυστηρότατη επιτήρηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

3.1.ΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΔΑΝΕΙΑ

Η χορήγηση δανείων αποτελεί μια από τις κυριότερες λειτουργίες ενός πιστωτικού ιδρύματος και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του ενεργητικού της τράπεζας. Τα δάνεια που χορηγούν οι τράπεζες είναι η κυριότερη πηγή εσόδων αλλά ταυτόχρονα αποτελούν και έναν μεγάλο πιστωτικό κίνδυνο και γι' αυτό το λόγο είναι απαραίτητη η εκτενέστερη ανάλυσή τους για να χορηγηθούν καταλλήλως. Δάνειο γενικότερα εννοούμε την σύμβαση όπου ο δανειστής μεταβιβάζει στον οφειλέτη χρήματα ή άλλα αντικείμενα και ο οφειλέτης έχει την υποχρέωση να ανταποδώσει σε χρόνο που συμφωνήθηκε άλλα πράγματα ίσης αξίας. Η σύμβαση συνήθως είναι ένα ιδιωτικό έγγραφο που περιλαμβάνει όλους τους όρους της συναλλαγής. Στην περίοδο της κρίσης όμως όπου οι πολίτες γονάτισαν οικονομικά και σε συνδυασμό με την ασυδοσία και την μεγάλη ευκολία που οι τράπεζες μοίραζαν τα δάνεια δημιουργήθηκαν δυσκολίες έως παντελής αδυναμία στην αποπληρωμή τους.

Με απλά λόγια κόκκινα δάνεια ονομάζουμε τα δάνεια που αυτοί που τα πήραν δεν έχουν πλέον την οικονομική δυνατότητα να τα αποπληρώσουν στο έπακρο. Η βαθιά κρίση που πέρασε η Ελλάδα, η μη αποτελεσματική διαδικασία αφερεγγυότητας και άλλοι παράγοντες συνέβαλαν στο πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» στην Ελλάδα, το ποσοστό των οποίων είναι 46,7%, το υψηλότερο στην Ε.Ε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως στην καρδιά ουσιαστικά της κρίσης τα προβληματικά δάνεια ανήλθαν στο 39,9% που αντιστοιχεί σε «κόκκινα» δάνεια ύψους 100 δισ. ευρώ, επίπεδο ρεκόρ στην ιστορία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος.

Οι ελληνικές τράπεζες προφανώς θέλουν να επιτύχουν την μείωση αυτών των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ακόμα και ζημιά να υπάρξει από ένα επισφαλές δάνειο να μπορεί να προβλεφθεί και να είναι διαχειρίσιμη. Ο περιορισμός λοιπόν κατά γενικό κανόνα εξαρτάται από την έγκαιρη διάγνωση τυχόν οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο οφειλέτης. Αυτό μπορεί να γίνει κυρίως με τον επαρκή έλεγχο των οικονομικών του στοιχείων σε περιοδική βάση ενώ ταυτόχρονα να διατηρούν μαζί του μια άψογη και συνεχή επικοινωνία τονίζοντάς του με σαφήνεια τα χαρακτηριστικά του δανείου όπως είδος, διάρκεια, ποιότητα εξασφαλίσεων κλπ.

Η παρακολούθηση των δανείων είναι αναγκαιότητα γι' αυτό άλλωστε υπάρχει και εξειδικευμένο προσωπικό που έχει επωμιστεί αυτό το φορτίο. Βέβαια τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι μια αναπόφευκτη συνέπεια των χορηγήσεων. Έπειτα από μια χορήγηση ενός δανείου μπορούν να συμβούν πολλά απρόβλεπτα πράγματα όπως να χειροτερεύσει σε μεγάλο βαθμό η οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη ή να υπάρξει λανθασμένη αξιολόγηση του από την τράπεζα. Άρα το δεδομένο είναι πως είτε υπάρχει κρίση είτε όχι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια δεν μπορούν να εξαλειφθούν εντελώς, απλά εν καιρώ κρίσης και μάλιστα τόσο μεγάλης λογικό να φτάνουν στο απόγειό τους και να αντιμετωπίζονται πολύ πιο δύσκολα. Για να δούμε το μέγεθος του προβλήματος ύστερα από τόσο καιρό και συγκεκριμένα 8 χρόνια μετά την αρχή της κρίσης σταθερά πάνω από το 40% παραμένει το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα.

Δηλαδή, ακόμα και σήμερα, μετά τη μεγάλη προσπάθεια που έχει καταβληθεί, περισσότερα από τέσσερα στα δέκα δάνεια που έχουν στα χαρτοφυλάκια τους οι ελληνικές τράπεζες δεν αποπληρώνονται! Σημειωτέων ότι είναι δάνεια που προέρχονται από όλες τις κατηγορίες (επιχειρηματικά, στεγαστικά και καταναλωτικά) γεγονός το οποίο καθιστά τη διαδικασία εξυγίανσης τους ακόμα πιο δύσκολη για το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Για την ιστορία, επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι με βάση τα τελευταία στατιστικά στοιχεία από τη Φρανκφούρτη, το ποσοστό αυτό (40%) είναι μακράν το υψηλότερο, ακόμα κι από την Ιταλία που αντιμετωπίζει παρόμοιο πρόβλημα. Για να υπάρχει ένα μέτρο σύγκρισης, αρκεί να σημειωθεί ότι ο κανόνας στις ευρωπαϊκές χώρες κάνει λόγο για ένα αντίστοιχο ποσοστό που κυμαίνεται μεταξύ 1% και 5%. Και στην Ελλάδα είναι πάνω από 40%. Οι πληροφορίες που έρχονται από το τραπεζικό μέτωπο αναφέρουν ότι εξαιτίας αυτού του γεγονότος έχει σημάνει ήδη καμπανάκι κινδύνου στην ΕΚΤ, εδώ και καιρό. Το πιθανότερο είναι ότι από τον επόμενο μήνα θα ξεκινήσει νέα μεγάλη επιχείρηση ξεκαθαρίσματος των χαρτοφυλακίων.

Υπάρχει μάλιστα έντονη η υπόνοια στην Ευρώπη ότι σε πολλές από τις περιπτώσεις των ελληνικών κόκκινων δανείων η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Δηλαδή, αυτοί που τα έχουν, διαθέτουν τα κεφάλαια για να τα αποπληρώσουν, αλλά, απλά, δεν το κάνουν. Πάντως υπάρχει και μια αχτίδα φωτός και αισιόδοξη ένδειξη ότι υπάρχει αύξηση στη ζήτηση για νέες χρηματοδοτήσεις για πρώτη φορά έπειτα από μακρά χρονική περίοδο στον τομέα λιανικής τραπεζικής, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στα δάνεια μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς και στα δάνεια για αγορά κατοικίας. Με την προϋπόθεση του σοβαρού ελέγχου από πλευράς τραπεζών και της έστω μικρής οικονομικής βελτίωσης στην χώρα μας ελπίζουμε αυτά τα δάνεια να πάνε σε σωστά χέρια και να αποπληρωθούν όσα περισσότερα γίνονται από τα πολλά είναι η αλήθεια κόκκινα δάνεια.

3.2.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ(ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ,ΚΟΥΡΕΜΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ)

Επιστρέφοντας στην καρδιά της ελληνικής κρίσης και πέρα από το θέμα των κόκκινων δανείων οι ελληνικές τράπεζες αντιμετώπιζαν και άλλα μείζονα θέματα. Από το ισχυρό ξέσπασμα της διεθνούς αυτής κρίσης, έχουν βρεθεί για μεγάλα χρονικά διαστήματα τελείως αποκομμένες από τη διεθνή διατραπεζική αγορά, με τους μηχανισμούς του Ευρωσυστήματος (ΕΚΤ και ΕΛΑ) να αποτελούν σχεδόν μοναδικές πηγές παροχής ρευστότητας. Έχουν επομένως προκύψει σοβαρά θέματα σχετικά με τη φερεγγυότητα και την βιωσιμότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων, πόσο δε μάλλον με την ικανότητά τους να τροφοδοτήσουν την οικονομία με την απαραίτητη ρευστότητα. Όπως είναι φυσικό, η ομαλοποίηση της κατάστασης προϋποθέτει πρώτα και κύρια αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, βασική παράμετρος της οποίας είναι η διασφάλιση ότι τα τραπεζικά ιδρύματα είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένα.

Υπάρχει σημαντικό πρόβλημα βιωσιμότητας, τουλάχιστον από την πλευρά του ενεργητικού, το οποίο σχετίζεται τόσο με τις ζημίες που προέκυψαν από την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους, όσο και με τις ιδιαίτερα δυσμενείς τάσεις στην εξυπηρέτηση του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Οι βασικές πηγές χρηματοδότησης του ενεργητικού μιας τράπεζας είναι οι καταθέσεις, ο διατραπεζικός δανεισμός, η έκδοση αξιογράφων διαφόρων μορφών (από κοινές ομολογίες μέχρι τιτλοποιήσεις) και ο δανεισμός από την κεντρική τράπεζα, που στην δική μας περίπτωση είναι το Ευρωσύστημα. Οι καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα παρουσίαζαν μια σταθερή άνοδο μέχρι το 2009, μέχρι δηλαδή το ξέσπασμα της κρίσης. Έκτοτε παρουσιάζεται ραγδαία πτώση. Το φαινόμενο είναι από μόνο του ανησυχητικό, αν λάβει κανείς υπόψη ότι η σωρευτική απώλεια των ιδιωτικών καταθέσεων από το τέλος του 2009 μέχρι τον Νοέμβριο 2012 ήταν πάνω από 90 δισεκατομμύρια Ευρώ. Οι καταθέσεις, πέραν του ότι η πλέον φτηνή χρηματοδότηση

του χαρτοφυλακίου των δανείων, θεωρείται και η πιο σταθερή βάση χρηματοδότησης.

Οι ελληνικές τράπεζες έχουν αποκλειστεί από τη διατραπεζική αγορά βραχυπρόθεσμου δανεισμού. Επομένως μια από τις παραδοσιακές και ευρέως χρησιμοποιούμενες πηγές ανακύκλωσης πλεονάζουσας ρευστότητας παραμένει ουσιαστικά κλειστή, αν και υπάρχουν κάποιες πρώτες ενδείξεις ανοίγματος σε πολύ μικρή κλίμακα, με τη χρήση ομολόγων EFSF, ή κρατικών με υψηλή πιστοληπτική διαβάθμιση, ως ενέχυρο. Μια δεύτερη παραδοσιακή πηγή άντλησης ρευστότητας είναι μέσω εκδόσεων τραπεζικών ομολόγων. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες. Τα παραδοσιακά ομόλογα, δηλαδή αυτά που εκδόθηκαν χωρίς ιδιαίτερες εγγυήσεις, τα τιτλοποιημένα δάνεια, καθώς και τα λεγόμενα «καλυμμένα» ομόλογα (covered bonds), τα οποία επίσης είναι τιτλοποιημένα δάνεια, αλλά με πολύ αυστηρότερες διασφαλίσεις.

Πρόκειται δηλαδή για την χονδρική αγορά μεσο-μακροπρόθεσμης ρευστότητας (wholesale market). Οι ελληνικές τράπεζες είχαν ιδιαίτερα επιτυχή παρουσία σε αυτή την αγορά κατά την περίοδο που προηγήθηκε της κρίσης. Με την σταδιακή όμως απαξίωση των στοιχείων του ενεργητικού τους, σε συνδυασμό με τις αλληπάλληλες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής τους ικανότητας, πρόσβαση σε αυτή την αγορά σήμερα είναι εφικτή μόνο λόγω των κρατικών εγγυήσεων που χορηγήθηκαν με τα λεγόμενα «πακέτα θωράκισης». Η τέταρτη και τελευταία πηγή ρευστότητας είναι μέσω του Ευρωσυστήματος, δηλαδή της ΕΚΤ και της ΤτΕ, με τη χρήση διάφορων ενεχύρων. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι οι ελληνικές τράπεζες είχαν αποκοπεί από τους μηχανισμούς χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για το χρονικό διάστημα που είχαν αρνητική καθαρή θέση, δηλαδή από την ολοκλήρωση του PSI μέχρι και το Νοέμβριο του 2012, οπότε και ανακοινώθηκαν οι συμφωνημένες δεσμεύσεις για την ανακεφαλαιοποίησή τους. Στο μεσοδιάστημα, οι ελληνικές τράπεζες είχαν πρόσβαση μόνο στον Έκτακτο

Μηχανισμό Ρευστότητας της Τράπεζας της Ελλάδος, τον ELA (Emergency Liquidity Assistance). Βασική διαφορά μεταξύ των δύο μηχανισμών είναι το κόστος δανεισμού, με τον ELA να είναι σημαντικά ακριβότερος.

Ανακεφαλαιοποίηση, γενικά, είναι η μέθοδος εκείνη αναδιοργάνωσης μιας εταιρίας η οποία επιτυγχάνεται με μεταβολή της κεφαλαιακής της δομής, του τρόπου δηλαδή με τον οποίο η εταιρία χρηματοδοτεί τη συνολική λειτουργία και ανάπτυξή της, συνδυάζοντας τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης. Για να μιλήσουμε με πιο λογιστικούς όρους, ανακεφαλαιοποίηση είναι η διαδικασία αναδιαμόρφωσης του παθητικού μιας εταιρίας με μεταβολή στο μίγμα ιδίων και ξένων κεφαλαίων, με εναλλαγή της μιας μορφής χρηματοδότησης με την άλλη, όπως η αντικατάσταση προνομιούχων μετοχών με ομόλογα. Μία εταιρία, προκειμένου να αγοράσει όλα τα μηχανήματα, τα κτίρια, τις πρώτες ύλες ή οτιδήποτε άλλο έχει ανάγκη για να μπορεί να λειτουργεί, χρειάζεται μία χρηματοδότηση. Η χρηματοδότηση αυτή (που στη γλωσσά της λογιστικής ονομάζεται «παθητικό») μπορεί να προέρχεται είτε από τους ιδιοκτήτες της εταιρίας (χρήματα που στη γλωσσά της λογιστικής ονομάζονται «ίδια κεφάλαια») είτε να λάβει δάνεια (χρήματα που στη γλωσσά της λογιστικής ονομάζονται «ξένα κεφάλαια»). Το ποια από τις δύο κατηγορίες χρηματοδότησης θα επιλέξει αρχικά η εταιρία και σε τι ποσοστό την κάθε μία, είναι καθαρά θέμα δικής της απόφασης. Αν μετά την ίδρυση της όμως αποφασίσει να αλλάξει την αρχική αυτή επιλογή, τότε, σύμφωνα και με τους παραπάνω ορισμούς, αυτό χαρακτηρίζεται ως ανακεφαλαιοποίηση.

Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών ονομάζεται η παροχή προς τις τράπεζες νέων κεφαλαίων με τη μορφή μετοχικού κεφαλαίου, με στόχο τη βελτίωση του ισολογισμού τους και την αποφυγή της πτώχευσης τους. Η προέλευση αυτών των κεφαλαίων μπορεί να είναι από τον ιδιωτικό τομέα, συχνότερα όμως είναι κρατική. Με πιο απλά λόγια όταν σε μία τράπεζα, λόγω εμφάνισης ζημιών, το μετοχικό της κεφάλαιο (τα χρήματα που έχουν προσφέρει οι ιδιοκτήτες της δηλαδή) έχει μειωθεί αρκετά, τότε για να επανακτήσει τη αξιοπιστία της και να συνεχίσει να λειτουργεί πρέπει το κεφάλαιό της να αυξηθεί και πάλι (να αναδημιουργηθεί). Πρέπει δηλαδή, η ίδια, να ανακεφαλαιοποιηθεί.

Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών, τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, έχει πραγματοποιηθεί τέσσερις φορές, τα έτη 2009, 2013, 2014 και 2015.²¹ Οι ανακεφαλαιοποιήσεις αυτές, άλλες φορές πραγματοποιήθηκαν μέσω ιδιωτικών κεφαλαίων, ενώ άλλες φορές με συμμετοχή κυρίως του κράτους. Για παράδειγμα: Το 2013, το ελληνικό δημόσιο, μέσω του ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας το οποίο είχε λάβει δάνεια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF), κατέβαλλε 28,6 δις και αγόρασε περίπου το 90% των νεοεκδοθέντων μετοχών των τεσσάρων συστημικών τραπεζών (Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Alpha και Πειραιώς). Συστημικές χαρακτηρίστηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος εκείνες οι τράπεζες που κρίθηκαν κατάλληλες για δημόσια στήριξη, καθότι μία χρεοκοπία αυτών θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο ολόκληρο το σύστημα (το χρηματοπιστωτικό). Το 2014 οι ελληνικές τράπεζες ανακεφαλαιοποιήθηκαν από τις εισφορές 8,3 δις από διεθνείς επενδυτές. Πάντως οι ανακεφαλαιοποιήσεις δεν είναι απαραίτητο ότι θα έχουν τα απόλυτα θετικά αποτελέσματα.

Από την ανάλυση των δεικτών φάνηκε πως το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εξακολουθεί να παρουσιάζει σημεία αδυναμίας με κύριο χαρακτηριστικό τη χαμηλή ρευστότητα, παρόλο που ενισχύθηκε δύο φορές κατά τα τελευταία έτη. Παρά το γεγονός ότι βραχυπρόθεσμα η ανακεφαλαιώση των τραπεζών είχε θετική συμβολή στα αποτελέσματά τους, η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων θα είναι

δυνατή ύστερα από ένα σημαντικό χρονικό διάστημα.

Αλλωστε, ανακεφαλαιοποίηση δεν είναι μια στατική διαδικασία, αλλά αντίθετα λειτουργεί και εξαρτάται από το ευρύτερο οικονομικό κλίμα, το οποίο είναι ιδιαίτερα ασταθές στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

Την εποχή εκείνη μετά τις κλειστές τράπεζες και τα άδεια ATMs ο νέος «εφιάλτης» ήταν το κούρεμα των καταθέσεων. Κινδυνολογικά δημοσιεύματα, σεναριολογία και φήμες δημιουργούσαν την εντύπωση ότι ο κίνδυνος είναι άμεσος και ορατός.

Μεγάλη πλειοψηφία έσπευσε να αποσύρει τα χρήματά της από τις τράπεζες και όσοι είχαν την δυνατότητα μετέφεραν τα κεφάλαια τους στο εξωτερικό βυθίζοντας άλλο το ήδη βαριά πληγωμένο τραπεζικό σύστημα ενώ όσοι αποφάσισαν να αφήσουν τα χρήματά τους πήρανε κάποια μέτρα. Με αφετηρία το όριο προστασίας των 100 χιλιάδων ευρώ, αρκετοί καταθέτες έχουν προχωρήσει σε σπάσιμο των καταθέσεων κάτω από το όριο αυτό ή σε προσθήκη συνδικαιούχων, αφού ο νόμος προστατεύει τις πρώτες 100.000 ευρώ ανά καταθέτη ανά τράπεζα. Εάν σε ένα λογαριασμό οι δικαιούχοι είναι δύο, ο καθένας προστατεύεται για 100 χιλιάδες ευρώ, δηλαδή προστατεύονται έως και 200 χιλ. ευρώ και ούτω καθεξής.

Πάντως, εν τέλει, στην Ελλάδα παρά τις τραγικές οικονομικές συνθήκες δεν χρειάστηκε να πειραχτεί ούτε ευρώ από τις καταθέσεις των πολιτών σε αντίθεση πχ με ότι έγινε στην Κύπρο που εκεί κρίθηκε απαραίτητο και υπήρχε άλλη αντιμετώπιση.

Στην Ελλάδα, ειδικά τους τελευταίους μήνες, όχι μόνο δεν έγινε κούρεμα καταθέσεων αλλά καταγράφεται επάνοδος καταθέσεων στις τράπεζες, οι οποίες βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο της ανακεφαλαιοποίησης και είναι θωρακισμένες από οποιονδήποτε κραδασμό. Αυτή η σταθεροποίηση αυξάνει σε μεγάλο βαθμό την αισιοδοξία ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν και άλλο και ότι έχει περάσει η μαύρη οικονομική περίοδος για την χώρα.

3.3.ΕΠΟΠΤΕΙΑ Ε.Κ.Τ.(PSI)

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρθηκαν εκτενώς τα μέτρα λιτότητας που έπρεπε να εφαρμοστούν από την ελληνική κυβέρνηση. Τα μέτρα ήταν δυσβάσταχτα και σε πολλές περιπτώσεις έως και απάνθρωπα οπότε η εφαρμογή τους μόνο εύκολη δεν ήταν. Αποτέλεσμα αυτού, καθώς και της γενικότερης κοινωνικής κατακραυγής, ήταν οι συμφωνηθέντες όροι με τους δανειστές να μην πραγματοποιηθούν στο έπακρο και σε κάποιες περιπτώσεις να αθετηθούν εντελώς. Η αθέτηση των μέτρων ράγισε εντελώς τις σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών και η εποπτεία των δανειστών τόσο σε πολιτικό πλαίσιο όσο και στις ελληνικές τράπεζες έγινε ασφυκτικά αφόρητη.

Όπως είναι λογικό τον έλεγχο και την μεγαλύτερη επιρροή στις ελληνικές τράπεζες έχει η Τράπεζα της Ελλάδος στα πλαίσια βέβαια και της κοινής νομισματικής πολιτικής που έχει χαραχτεί στην ζώνη του ευρώ. Την περίοδο της κρίσης όμως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ανέλαβε τα ηνία με τα περιθώρια να έχουν στενέψει και τα προβλήματα όπως τα κόκκινα δάνεια και η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών να διογκώνονται. Μια νέα εξέλιξη εκείνη την εποχή με όλα αυτά τα δεδομένα ήταν το κούρεμα του ελληνικού χρέους για να καταστεί βιώσιμο. Με τη διαφορά όμως ότι στην απομείωση του θα έπρεπε να πάρουν μέρος ιδιώτες ιδιοκτήτες ελληνικών ομολόγων. Η συμφωνία αυτή έγινε το καλοκαίρι του 2011 και ονομάστηκε PSI.

Πιο συγκεκριμένα PSI(Private Sector Involvement) ορίζεται η συμμετοχή του Ιδιωτικού τομέα (τραπεζών, επενδυτικών ταμείων) στη διαδικασία απομείωσης του δημοσίου χρέους κυρίαρχων κρατών, με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αποδοχή της διαδικασίας από την πλειονότητα των φορέων και να αποτρέπεται η αναζήτηση στρατηγικών εξόδου από τους ιδιώτες επενδυτές, που έχει συνήθως ως αποτέλεσμα τη μονομερή εμπλοκή και κατά συνέπεια επιβάρυνση των κρατών-δανειστών. Το αντίθετο μπορεί να θεωρηθεί το OSI(Official Sector Involvement) που απαιτεί την συμμετοχή του δημόσιου τομέα στην αντίστοιχη διαδικασία.

Στις ελληνικές τράπεζες οι ζημιές λόγω του PSI ήταν τεράστιες και άγγιξαν αστρονομικά ποσά. Το ακριβές ποσό υπολογίζεται στα 28,26 δις ευρώ. Η Εθνική τράπεζα συμμετείχε στο PSI με κεφάλαια ύψους 14,8 δις ευρώ, η Eurobank με την σειρά της με 7,7 δις ευρώ, η Alpha Bank με 6 δις ευρώ (συμπεριλαμβανομένων 2,1 δις. ευρώ δανείων ΔΕΚΟ που συμμετείχαν στο PSI) και η Τράπεζα Πειραιώς με 7,7 δις ευρώ. Άμεση όπως επέβαλλε η κατάσταση ήταν η επέμβαση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας καθώς και της Τράπεζας της Ελλάδος για την κεφαλαιακή επάρκεια του συστήματος με την ενίσχυση να υπολογίζεται στο ποσό των 18 δις ευρώ.

4. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η γενικότερη οικονομική κατάσταση της Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα των ελληνικών τραπεζών δεν άφηνε πολλά περιθώρια αισιοδοξίας. Τα προβλήματα πολλά και η διόγκωσή τους συνεχιζόταν με αμείωτους ρυθμούς. Όπως προαναφέραμε και πιο πάνω όμως παρατηρήθηκε μια σχετική σταθεροποίηση.

Η επιστροφή αρκετών καταθέσεων από τους πολίτες καθώς και η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών είναι πολύ θετικά μηνύματα.

Πάνω σε αυτά τα θετικά σημάδια οι τράπεζες προσπαθούν να ανασυνταχθούν και να μπουν σε πορεία ανάκαμψης και γιατί όχι στο εγγύς μέλλον και σε πορεία ταχείας ανάπτυξης. Μπορεί ο δρόμος να είναι μακρύς και δύσβατος αλλά υπάρχει η τεχνογνωσία και η θέληση να επιλυθούν ή έστω αρχικά να περιοριστούν τα προβλήματα που έχουν προκύψει. Μια προτεραιότητα αποτελούν σίγουρα τα κόκκινα δάνεια που έχουν πλήξει την οικονομική τους κατάσταση αλλά και το κύρος των τραπεζών. Υπάρχουν, λοιπόν τρόποι ώστε αυτή η μάστιγα να περιοριστεί από την στιγμή που η πλήρης εξάλειψή τους είναι αδύνατη.

4.1.ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Οι τράπεζες όπως αναφέραμε και στο κεφάλαιο για τα κόκκινα δάνεια ήδη τα έχουν αναγάγει σαν απόλυτη προτεραιότητά τους και έχουν συσταθεί ομάδες παρακολούθησής τους με εξειδικευμένο προσωπικό.

Αυτές οι ενέργειες σίγουρα περιορίζουν τα κόκκινα δάνεια και βοηθάνε στο να μην αυξηθούν όσο είναι δυνατόν αλλά τι γίνεται με τα ήδη υπάρχοντα? Οι τράπεζες προσπαθούν να ακολουθήσουν τον δρόμο της συναίνεσης με τους δανειολήπτες. Οι πολλοί πλειστηριασμοί που πραγματοποιήθηκαν δεν είχαν αποτέλεσμα. Οι τράπεζες πόνταραν στην καλλιέργεια του φόβου στους δανειολήπτες και ότι μέσω της απειλής των πλειστηριασμών θα ρύθμιζαν το χρέος τους αλλά δεν άλλαξε κάτι δραματικά έτσι αποφασίστηκε η αναδιάρθρωση των χρεών σε συνεργασία με τους δανειολήπτες.

Στις οριστικές διευθετήσεις προβλέπονται ακόμη και διαγραφές χρεών με σκοπό τη τακτοποίηση της απαίτησης της τράπεζας έναντι του δανειολήπτη. Στα μοντέλα που αναμένεται να χρησιμοποιήσουν περιλαμβάνονται:

- Εθελοντική παράδοση ενυπόθηκου ακινήτου.
- Ανταλλαγή ακινήτου του δανειολήπτη με άλλο μικρότερης αξίας που θα καλύπτει τις στεγαστικές του ανάγκες και πώληση του πρώτου για κάλυψη μέρους της οφειλής.
- Αποπληρωμή του υπόλοιπου με δόσεις.
- Μετατροπή σε ενοικίαση ή χρηματοδοτική μίσθωση της δανειακής σύμβασης.
- Εθελοντική εκποίηση ενυπόθηκου ακινήτου.

- Εξωδικαστική συμφωνία κατά την οποία η τράπεζα θα μπορεί να λαμβάνει είτε εφάπαξ καταβολή σε μετρητά είτε σειρά προκαθορισμένων τμηματικών καταβολών.
- Κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του οφειλέτη με αναπροσαρμογή του προγράμματος αποπληρωμής του οφειλόμενου υπολοίπου.
- Τακτοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών η οποία θα προβλέπει συμφωνία των δύο μερών για αποπληρωμή τους με προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα.
- Μείωση της τοκοχρεολυτικής δόσης αποπληρωμής σε επίπεδο μικρότερο από αυτό που αντιστοιχεί σε αποπληρωμή μόνο τόκων για καθορισμένη βραχυπρόθεσμη περίοδο.
- Αναστολή πληρωμών για προκαθορισμένη περίοδο κατά την οποία οι τόκοι κεφαλαιοποιούνται.
- Διαχωρισμό της οφειλής του δανειολήπτη σε δύο τμήματα, το τμήμα του δανείου το οποίο ο δανειολήπτης εκτιμάται ότι μπορεί να αποπληρώνει με βάση την υφιστάμενη και την εκτιμώμενη μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής του και το υπόλοιπο τμήμα του δανείου το οποίο θα τακτοποιείται μεταγενέστερα με ρευστοποίηση περιουσίας ή άλλου είδους διευθέτηση η οποία συμφωνείται εξ αρχής από τα δύο μέρη.
- Οριστική διαγραφή μέρους της συνολικής απαίτησης της τράπεζας ώστε η εναπομένουσα οφειλή να διαμορφωθεί σε ύψος που εκτιμάται ότι είναι δυνατό να εξυπηρετηθεί ομαλά.

Μια δική τους πρόταση για την αντιμετώπιση των κόκκινων δανείων
εξέφρασαν και οι Έλληνες οικονομολόγοι και συγκεκριμένα μέσω του
προέδρου του Οικονομικού Επιμελητηρίου Κωνσταντίνου Κόλλια.

Το ΟΕΕ προτείνει τη νομοθέτηση του δικαιώματος των οφειλετών να συμμετέχουν
στη διαδικασία αγοράς των δανείων τους που φέρουν εξασφαλίσεις πριν οι
τράπεζες τα πωλήσουν σε fund. Με συγκεκριμένα κριτήρια, οι οφειλέτες θα έχουν
ένα περιθώριο 60 ημερών για την αγορά των δανείων τους.

Το σχέδιο αυτό εφαρμόστηκε στην Κύπρο, και δεν θα αφορά τους στρατηγικούς
κακοπληρωτές αλλά έχει ως στόχο να προστατεύσει όσους αδυνατούν να
ανταπεξέλθουν στις δανειακές υποχρεώσεις τους, δίνοντάς τους την ευκαιρία να
αγοράσουν το δάνειό τους προτού αυτό εξαγοραστεί από κάποιο fund.

Πρακτικά, η εξαγορά από τους ίδιους δανειολήπτες δεν επηρεάζει τις τράπεζες οι
οποίες θα εισπράξουν τελικά ακριβώς το ίδιο χρηματικό ποσό, ωστόσο δίνει ένα
σημαντικό οικονομικό αλλά και ηθικό πλεονέκτημα στους δανειολήπτες για να
προστατεύσουν τις περιουσίες τους.

Άρα, και οι οικονομολόγοι στέκονται στον ανθρώπινο παράγοντα και δεν
προτείνουν λύση των κόκκινων δανείων μέσω απειλών αλλά μέσω
συναίνεσης και αλληλεγγύης.

4.2. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ-ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Το μάρκετινγκ είναι μια ευρύτερα γνωστή διαδικασία που υπάγεται στην μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων και ειδικά στις πιο μεγάλες και σχετίζεται κυρίως με την επικοινωνία και τις διαπροσωπικές σχέσεις. Ο Αμερικανικός Οργανισμός Μάρκετινγκ ορίζει το Μάρκετινγκ ως «τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης της σύλληψης, κοστολόγησης, προώθησης και διανομής ιδεών, αγαθών και υπηρεσιών για την επίτευξη συναλλαγών που εξυπηρετούν τους σκοπούς των ιδιωτών αλλά και των επιχειρήσεων». Το Μάρκετινγκ αποτελεί μία διαδικασία σχεδιασμού.

Η δραστηριότητα του Μάρκετινγκ θα πρέπει να οργανώνεται, να διευθύνεται να εκτιμάται και να ελέγχεται, για να αποδίδει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Το Μάρκετινγκ σχετίζεται με τη σύλληψη, την κοστολόγηση, την προώθηση και τη διανομή κάποιου προϊόντος. Το αντικείμενο του Μάρκετινγκ μπορεί να είναι ένα υλικό αγαθό, μία υπηρεσία ή μία ιδέα. Το Μάρκετινγκ επιδιώκει την επίτευξη των στόχων ιδιωτών αλλά και επιχειρήσεων.

Με άλλα λόγια, το Μάρκετινγκ επιζητά να ικανοποιήσει τους δικούς του στόχους και εκείνους των πελατών. Το Μάρκετινγκ διαφέρει από την πώληση, διότι η πώληση ασχολείται με τα κόλπα και τις τεχνικές που χρειάζονται να εφαρμοστούν για να κάνουν εφικτή την αποκόμιση χρημάτων έναντι ενός προϊόντος ή υπηρεσίας. Στόχος κάθε επιχείρησης είναι το προϊόν ή η υπηρεσία που διαθέτει να έχει ανταπόκριση στους καταναλωτές.

Η εφαρμογή του Μάρκετινγκ στα πιστωτικά ιδρύματα προϋποθέτει τη μελέτη της καταναλωτικής συμπεριφοράς σε προηγούμενες στρατηγικές και σύμφωνα με αυτή λαμβάνονται όλες οι επιχειρηματικές αποφάσεις, έτσι επιτυγχάνεται η μακροχρόνια κερδοφορία τους. Για το τμήμα Μάρκετινγκ, ο πελάτης είναι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος, καθώς αποτελεί τη κύρια πηγή δημιουργίας κέρδους. Για το λόγο αυτό, η εξυπηρέτηση των αναγκών τους κατέχει θέση βαρύνουσας σημασίας στις επιχειρηματικές αποφάσεις ώστε να διασφαλιστεί η επιτυχημένη λειτουργία των τραπεζών, χωρίς να θυσιάζεται η δική τους κερδοφορία. Μία τράπεζα αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των κερδών της μέσα από την ικανοποίηση των πελατών της. Επιδιώκει τη δημιουργία μακροχρόνιων συνεργασιών, αμοιβαίου συμφέροντος με τους πιστούς ευχαριστημένους πελάτες της.

Η συμβολή του Μάρκετινγκ στη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων γίνεται πιο σημαντική διότι παρέχει τα απαραίτητα «εργαλεία» για την ενίσχυση της κερδοφορίας τους, όπως την ανάπτυξη νέων τραπεζικών προϊόντων που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των πελατών τους, την ενίσχυση των πωλήσεων στις υπάρχουσες τραπεζικές αγορές διευρύνοντας την συνεργασία τους με υφιστάμενους και νέους πελάτες και καλύτερες συνθήκες εργασίας για το προσωπικό τους καταρτίζοντάς τους σε τεχνικές αντιμετώπισης της πελατείας. Επίσης, αναπτύσσει στρατηγικές για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των αναγκών τόσο της τράπεζας όσο και των εξυπηρετούμενων από αυτήν πελατών και υπηρεσίες με χαμηλότερο κόστος ανά πελάτη, με αξιοποίηση της τεχνολογίας και των οικονομικών κλίμακας.

Πιο συγκεκριμένα μια ευρεία γκάμα εξειδικευμένων προϊόντων μπορεί να προσφέρει στους καταναλωτές μια τράπεζα που να σχετίζεται με τις καταθέσεις, τις επενδύσεις, την χρηματοδότηση μιας επιχείρησης καθώς και την ασφάλιση. Ο λογαριασμός Personal Banking είναι ένα προϊόν που διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τις καθημερινές συναλλαγές προσφέροντας ταυτόχρονα συνήθως αρκετά προνόμια σε όσους το χρησιμοποιούν. Οι ελληνικές τράπεζες έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν στους καταναλωτές ασφάλειες σπιτιού, ζωής, ατυχήματος, οχήματος, υγείας έχοντας στην πλειοψηφία τους χαμηλά ασφάλιστρα και άλλα τραπεζικά πλεονεκτήματα.

Τα δάνεια τα έχουμε αναφέρει πολλές φορές κυρίως με την αρνητική τους μορφή αφού πολλά δεν αποπληρώνονται. Δεν παύουν όμως να είναι μια χρησιμότερη προσφορά των τραπεζών γι' αυτό άλλωστε είναι και τόσο διαδεδομένα στους καταναλωτές. Υπάρχουν τα στεγαστικά δάνεια για την αγορά μιας κατοικίας. Τα καταναλωτικά δάνεια είναι επίσης ευρέως γνωστά και μπορούν να καλύψουν π.χ. εκπαιδευτικές ανάγκες ή την αγορά διαφόρων αγαθών όπως την ανακαίνιση του σπιτιού. Φυσικά, τα προϊόντα μιας τράπεζας είναι εντελώς αλληλένδετα με τις υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει στους καταναλωτές.

Η έννοια της υπηρεσίας είναι πολύ δύσκολο να περιγράψει πλήρως με τη βοήθεια ενός ορισμού που είναι κοινώς αποδεκτός. Ο μεγάλος αριθμός και ποικιλία των κλάδων παροχής υπηρεσιών είναι ένας από τους λόγους που συμβάλλει σε αυτή τη δυσκολία οριοθέτησης της έννοιας της υπηρεσίας. Η υπηρεσία δεν είναι κάτι το τελείως διαφορετικό από το προϊόν. Τα προϊόντα, ανάλογα με τη φύση τους μπορεί να είναι υλικά ή άυλα /υπηρεσίες. Όταν, τα άυλα χαρακτηριστικά ενός τέτοιου μέσου ικανοποίησης φυσικών και ψυχολογικών αναγκών υπερτερούν των υλικών, τότε πλέον γίνεται λόγος για υπηρεσία και όχι για προϊόν.

Το Μίγμα Μάρκετινγκ των υπηρεσιών εκτός από τα τέσσερα κλασσικά στοιχεία του μίγματος Μάρκετινγκ των προϊόντων, τα γνωστά σαν 4P's του Μάρκετινγκ (product, price, promotion, place), περιλαμβάνει άλλα τρία και συγκεκριμένα τους ανθρώπους, τις διαδικασίες και τις υλικές υποδομές. Τα στοιχεία αυτά είναι γνωστά σαν τα τρία πρόσθετα P's (participants, processes, physical facilities). Τα πρόσθετα αυτά στοιχεία είναι η ουσιαστική διαφορά που μπορεί κανείς να εντοπίσει μεταξύ του μίγματος Μάρκετινγκ ενός προϊόντος και μιας υπηρεσίας. Η αποδοχή των τριών πρόσθετων στοιχείων του μίγματος Μάρκετινγκ των υπηρεσιών είναι στην ουσία καθολική από τους θεωρητικούς του Μάρκετινγκ, ακόμα και στις λίγες περιπτώσεις που δεν αναφέρονται ως ξεχωριστά συστατικά στοιχεία, ενσωματώνονται μέσα στα ήδη υπάρχοντα τέσσερα κλασσικά στοιχεία του μίγματος Μάρκετινγκ.

4.3.ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Σε περιόδους κρίσεις, είναι αλήθεια, πως ελάχιστες επιχειρήσεις προσπαθούν να δουν μακροπρόθεσμα, να επενδύσουν και να αξιοποιήσουν στο έπακρο όποιες ευκαιρίες παρουσιάζονται. Είναι απολύτως λογικό άλλωστε οι καταναλωτές να θέτουν αυστηρότερα κριτήρια στις προτεραιότητές τους και να περιορίζουν κατά πολύ τις δαπάνες τους. Αποτέλεσμα για τις επιχειρήσεις και στην προκειμένη περίπτωση για τις τράπεζες που εξετάζουμε είναι να μειώνονται οι πωλήσεις και ταυτόχρονα να περιορίζονται τα κόστη αναβάλλοντας τα τυχόν πραγματοποίηση νέων επενδυτικών προγραμμάτων. Όπως γίνεται κατανοητό, περικοπές και μάλιστα αρκετά μεγάλες θα υπάρχουν και στο Μάρκετινγκ από την διαφήμιση μέχρι και την έρευνα. Άλλωστε οι οι δαπάνες που αφορούν την διαφημιστική προβολή μπορούν να κοπούν γρηγορότερα από τις δαπάνες παραγωγής. Όποια τράπεζα λόγω της οικονομικής ύφεσης επιχειρήσει αυτή την μείωση στις δαπάνες Μάρκετινγκ είναι φυσικό επακόλουθο να μειωθεί κατά πολύ η ανταγωνιστικότητά της και να έχει αρνητικά αποτελέσματα στην κερδοφορία της.

Οι καταναλωτές ειδικά με τις τράπεζες που εμπιστεύονται τα χρήματά τους θέλουν να βλέπουν μια επιχείρηση με προφίλ δύναμης και σταθερότητα. Όταν διαβλέπουν μείωση των δραστηριοτήτων και σημάδια αδυναμίας σε όλους τους τομείς τότε είναι λογικό να επιλέξουν άλλη παρόμοια επιχείρηση που προσπαθεί ακόμα και εν μέσω κρίσης να διατηρήσει υψηλά στάνταρ. Ειδικά οι πιστοί πελάτες είναι το πιο κρίσιμο σημείο αφού αποτελούν τη πιο βασική και σταθερή πηγή ρευστότητας και οργανικής ανάπτυξης. Το Μάρκετινγκ είναι μια λειτουργία της εκάστοτε επιχείρησης που θα βοηθήσει εξαιρετικά σημαντικά σε αυτή τη κατεύθυνση και μόνο προαιρετικό δεν πρέπει να θεωρείται.

Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι ας δούμε κάποιους τρόπους όπου το Μάρκετινγκ μπορεί να δώσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση.

1. Προσεκτική επιλογή στρατηγικής Μάρκετινγκ. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι αναγκαίο μια οικονομική μονάδα να προχωράει συνεχώς σε περικοπές δαπανών αλλά να σκέφτεται απλά με σύνεση και να καταρτίζει έναν σωστό προϋπολογισμό για να διατηρήσει και ίσως να ενισχύσει το μερίδιό της στην αγορά.
2. Επιλογή του κατάλληλου target group. Ειδικά σε περιόδους ύφεσης δεν υπάρχουν περιθώρια για πειραματικές κινήσεις ούτε για ρίσκα. Κάθε κίνηση πρέπει να είναι στοχευμένη και τα επιπλέον κόστη να αποφεύγονται.
3. Διαφοροποίηση από την ανταγωνιστική αγορά με αποστολή στρατηγικών προωθητικών μηνυμάτων στους πελάτες-στόχους. Πρέπει να γίνει η κατάλληλη επιλογή κατόπιν μελέτης των αναγκών καθώς και του προφίλ των καταναλωτών που η εκάστοτε επιχείρηση θέλει να προσελκύσει.
4. Ανανέωση προωθητικού υλικού και ενσωμάτωση διαδραστικών μεθόδων με την χρήση κυρίως του διαδικτύου που θα δημιουργήσει μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ πελάτη και επιχείρησης. Έτσι είναι δυνατή μια αύξηση των πωλήσεων και των κερδών με χαμηλό προϋπολογισμό. Στις τράπεζες για παράδειγμα μια τέτοια λειτουργία που χρησιμοποιείται ευρέως σήμερα από πάρα πολύ κόσμο είναι το e-banking.
5. Σε περίοδο οικονομικής κρίσης και μεγάλης ύφεσης είναι ακόμα πιο επιτακτική η δημιουργία στρατηγικών συνεργασιών με άλλες επιχειρήσεις που έχουν συμπληρωματικές ιδιότητες.
6. Τέλος, το Μάρκετινγκ είναι απαραίτητο για την διεύρυνση των επαφών και την αύξηση του πελατολογίου με μεγαλύτερη έμφαση στην επιλογή της μεθόδου από "στόμα σε στόμα" (word of mouth).

Όπως γίνεται εμφανές από τα παραπάνω κάθε επιχείρηση που θέλει να προοδεύσει και να ευημερεί οφείλει να βάλει το Μάρκετινγκ σε προτεραιότητα και όχι λόγω κρίσης να το περιορίσει ή να το εξαλείψει εντελώς. Το Μάρκετινγκ είναι απαραίτητο εργαλείο και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως επένδυση και όχι ως κόστος. Στην περίπτωσή μας ειδικά οι τράπεζες πρέπει να το αναπτύξουν αφού είναι μείζονος σημασίας οι διαδραστικές σχέσεις με τους πελάτες. Σύμφωνα με ειδικούς ερευνητές τα μηνύματα που είναι ελκυστικά στους καταναλωτές σε περιόδους οικονομικής ευημερίας δεν έχουν την ίδια απήχηση σε καιρούς κρίσης. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες στην δύσκολη εποχή της οικονομικής κρίσης πρέπει να διαφοροποιήσουν και να εξελίξουν την Μάρκετινγκ στρατηγικής τους.

Σύμφωνα με τον ερευνητή Tom Dougherty, Διευθύνων Σύμβουλο αμερικανικής συμβουλευτικής εταιρείας υπάρχουν επτά παράμετροι που πρέπει να ικανοποιούνται ώστε το μήνυμα ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να έχει απήχηση σε δύσκολες περιόδους άρα και μιας οικονομικής κρίσης.

1. Επιβεβαίωση. Οι καταναλωτές πρέπει να έχουν την σιγουριά ότι έκαναν τη σωστή επιλογή.
2. Ηγετικό προφίλ. Όταν τα πράγματα γίνονται δύσκολα οι άνθρωποι αναζητούν κάποιον να πάρει από πάνω τους την ευθύνη λήψης οικονομικών αποφάσεων. Άρα, θα δείξουν την προτίμησή τους σε αυτούς που θα τους ανακουφίσουν και θα τους οδηγήσουν στην σωστή απόφαση.
3. Οικειότητα. Όλοι θα εμπιστευτούν αυτούς που γνωρίζουν καλύτερα. Οπότε εδώ μεγάλο πλεονέκτημα έχουν οι ηγέτες της αγοράς. Εν κατακλείδι οι τράπεζες οφείλουν να κάνουν αισθητή την παρουσία τους στην αγορά ώστε οι καταναλωτές να την θυμούνται και να την ανακαλούν σε κάθε περίπτωση που θα χρειαστούν κάποια συναλλαγή.
4. Αλλαγή. Οι αλλαγές και οι διαφοροποιήσεις σε επικοινωνιακά μηνύματα πρέπει να διαχειρίζονται με προσοχή και όσο γίνεται να αποφεύγονται. Οι άνθρωποι ποτέ δεν θέλουν την αλλαγή ειδικά σε θέματα που δεν έχουν την απαραίτητη κατάρτιση να τα καταλάβουν. Σε περιόδους κρίσεις δε, η όποια αλλαγή φέρνει φόβο και μεγάλη ανασφάλεια στον καταναλωτή.

5. Αίσθημα του <<ανήκειν>>. Στις δύσκολες εποχές ο άνθρωπος όντας και κοινωνικά όντα στρέφονται σε διάφορες κοινότητες για να ενισχύσουν το αίσθημα της ασφάλειας. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που οι μαρκετίστες άνοιξαν τον δίαυλο του διαδικτύου για τις τράπεζες.

6. Αγοραστικό κίνητρο. Όταν η αγοραστική δύναμη μειώνεται, οι επιθυμίες αντικαθίσταται από τις ανάγκες.

7. Φάσμα επιλογών. Η επιλογή του φάσματος των τραπεζικών προϊόντων που προσφέρονται στον καταναλωτή σε περιόδους κρίσης είναι ίσως η η δυσκολότερη επιλογή που καλούνται να κάνουν οι τράπεζες. Η πληθώρα επιλογών δίνει μεγαλύτερη ασφάλεια στους καταναλωτές ότι θα βρουν τελικά αυτό που επιζητούν. Η άλλη όψη όμως του νομίσματος είναι πως οι αμέτρητες επιλογές μπερδεύουν αρκετά τον καταναλωτή, αίσθημα που διογκώνεται ακόμα περισσότερο σε περιόδους ύφεσης που είναι απαραίτητο να κάνει την ορθότερη επιλογή.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, οι τράπεζες όχι μόνο δεν πρέπει να αποκοπούν από την λειτουργία του Μάρκετινγκ αλλά πρέπει να την ενισχύσουν αυξάνοντας τις διαφημιστικές δαπάνες. Ειδικά μετά τις κατατρεχτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα στις αγορές τον τελευταίο καιρό και φυσικά σε περιόδους που δεν υπάρχει ομαλότητα και σταθερότητα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το τραπεζικό σύστημα είναι απαραίτητο εργαλείο για την οικονομική ευημερία μιας κοινωνίας και χωρίς αυτό δεν δύναται να υπάρχει οικονομική και κατά συνέπεια κοινωνική σταθερότητα και ομαλότητα. Οι τράπεζες πρέπει να διέπονται από πλήρη αξιοπιστία και να δίνουν μεγάλο αίσθημα ασφάλειας στον καταναλωτή που άλλωστε αποτελεί τον βασικό αρωγό τους.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έπληξε σε μεγάλο βαθμό την οικονομία σε όλο τον κόσμο και ειδικά στην Ελλάδα λόγω και των εσωτερικών της θεμάτων η ύφεση διογκώθηκε. Τα μέτρα λιτότητας ήταν πολύ σκληρά και τα μνημόνια διαδέχονταν το ένα το άλλο. Οι αλλαγές σε όλο το φάσμα της κοινωνίας και ιδιαίτερα στον κοινωνικό ιστό ήταν ραγδαίες και οι επιπτώσεις πολύ άσχημες. Πολλές οικογένειες κάτω από τα όρια της φτώχειας, αυτοκτονίες λόγω χρεών, αύξηση εγκληματικότητας κάποια ενδεικτικά παραδείγματα. Λογικό και επόμενο, μέσα σε αυτόν τον οικονομικό κυκεώνα να επηρεαστούν και οι ελληνικές τράπεζες.

Τα κόκκινα δάνεια τα δάνεια δηλαδή που οι πολίτες δεν μπορούν να αποπληρώσουν έγινε ένα καθημερινό φαινόμενο. Τα προβλήματα ρευστότητας που υπήρχαν οδήγησαν μέχρι και σε όριο ανάληψης ενώ στο παρά ένα αποφεύχθηκε ακόμα και το κλείσιμό τους. Η εποπτεία από τους ξένους φορείς έγινε ασφυκτική και όλες οι ενέργειες γίνονταν με την άδεια τους και κάτω από αυστηρές προϋποθέσεις. Η προσπάθεια ανάκαμψης των τραπεζών ξεκινάει από την επίλυση όσο είναι δυνατόν των κόκκινων δανείων. Μία αχτίδα ελπίδας για τις ελληνικές τράπεζες σε αυτή την εξαιρετικά δύσκολη περίοδο ύφεσης αποτελεί η λειτουργία του Μάρκετινγκ που ενώ κάποιες φορές υποτιμάται και θεωρείται μια άσκοπη και κοστοβόρα λειτουργία προσφέρει αναρίθμητες λύσεις και βοηθάει στην ανάπτυξη των τραπεζών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1136/log_20130622.pdf?sequence=1

http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/10890/3/Nemertes_Pelekanou%28econ%29.pdf

<https://www.liberal.gr/arthro/41761/apopsi/arhra/ta-aitia-tis-oikonomikis-krisis-oi-sunepeies-kai-i-diexodos-muthoi-kai-pragmatikotita.html>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%2009-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1#%CE%A0%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%82%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%BF%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%BF>

<https://tvxs.gr/news/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BF%CF%85>

<https://medium.com/@georgys1997/%CE%BC%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1-%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%80%CF%84%CF%89%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B6%CF%89%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%87%CF%89%CF%81%CE%B1%CF%82-779c770e9c1>

<file:///C:/Users/%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82/Pictures/Saved%20Pictures/PachoumiAnastasiaMsc2013.pdf>

<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/anakefalaiopoihsh>

<http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/5233/Milona.pdf?sequence=2>

http://okeanis.lib.puas.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1537/log_00142.pdf?sequence=1
http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16798/SDO_XRHMEL_00769_Medium.pdf?sequence=1

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/16703/6/PapavramidisPanagiotisMsc2014.pdf>

<http://www.enikonomia.gr/my-money/182230,afes-einai-oi-lyseis-pou-proteinoun-oi-trapezes-gia-ta-kokkina-d.html>

<https://www.in.gr/2018/03/30/economy/oi-eidikoi-apantoun/protasi-ton-oikonomologon-gia-ta-kokkina-daneia/>

